

in vrtni prsti vedno mnogo zdravju nevarnih bacilov, v gozdni prsti jih pa skoraj nič ni. Ker še v gozdni prsti stvari počasneje razkrojajo in torej oddajajo nanj ognjenčeve kisline in ker nima dosti duševih snovij, se v njej ne morejo trohljivne gljivice tako hitro množiti, kakor v njivni prsti.

Pri nalezljivih boleznih se je jasno pokazalo, da so gozdne pokrajine mnogo zdravejše, nego druge. To se posebno opaža pri koleri, rumeni mrzlici in malariji. Pokazalo se je celo, da so bolezni jele pojemati, če se je dosti dreves zasadilo.

Zatorej je že iz zdravstvenih ozirrov treba gledati, da ohranimo naše gozde, ki so pa seveda tudi v gospodarskem oziru velike važnosti. Slovencem torej priporočamo, varujte svoje lepe gozde, ne uničujte jih.

### Kmetijske raznoterosti.

**Murni koristne živali.** Vsem znani murni so jako koristne živali, ker pokončajo mnogo družih majhnih rastlinam škodljivih mrčesov. Murni sami pa rastlinam ne delajo nobene škode.

**Varujte meso pred tobačnim dimom.** Neki francoski zdravnik je skušal, kak upliv napravlja tobačni dim na meso. Preveril se je, da ga ostrupi. Podgane od tacega mesa pocrkajo, psi ga ne jedo drugače, da se jim pomeša mej drugo jed. V tem slučaju pa zbolé. Tobadni dim pa huje vpliva na kuhano ali pečeno meso, nego na sveže.

**Kako popraviti zmrzla jabolka?** Zmrzla jabolka složi v kako posodo in vlij nanje hladne vode, tako da so vse jabolka v vodi. Okrog jabolk se sedaj naredi ledena skorica. Potem vodo odlij, ledeno skorico z jabolk odrgni, obriši jih z suho obrisačo in deni v srednje gorko sobo, da se posuše. Taka jabolka so tako dobra, kakor bi ne bile zmrznila. Ravno tako tudi ravnaj z zmrzlimi hruškami.

### Poučni in zabavni del.

#### Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

256.

#### Mirambo. Vojska. Poraz.

Glavni dogodek prvega pota Stanley-evega v Afriki je bilo odločno sodelovanje njegovo v vojski, ki so jo Arabci taborahski bili napovedali glasovitemu cesarju unjamuesijskemu Mirambu. Ali ta dogodek bi bil skoro pokazil uspeh njegove ekspedicije in ga stal tudi življenje.

Mirabo! To ime se razlega po Afriki kot bojna tromba. Kedar je izustiš, Arabec zadregeta v svojem šatoru, a črnc se strese od ponosa v svojej kolibi. Mirambo! Nam pa izivlje to ime celo vrsto velikih činov, mrzkih zločinov, v katerih odvažnost, razbor in lokavost sodelujejo z najgroznejšo okrutnostjo. Mirambo je bil s početka vodnik karavane, potem tat, razbojnik in naposled cesar. Vodil je jedno od onih velikih karavan robskih, katere Arabci pošiljajo po

dvakrat na leto na morsko obalo, da tje nosijo slonovo kost, katero zamenjujejo za evropsko robo. Ko se je nekega dne Mirambo vračal iz Zanzibara na čelu bogate karavane, šine mu misel v glavo, da si prisvoji dobra, ki jih je imel čuvati; ž njim so potegnili tudi nosači, in tako je postal načelnik tolovajske čete.

S početka je živel od tolovajstva, napadal je karavane in jih plenil. Ko so se mu privrženci namnožili, napadal je sosedne vasi, pustošil polje in poplenil vse, kar je dosegel. Ker je bil izredno prebrisan, znal je sukati svoja razbojstva in plenjenja tako, da so se vidile njegove napake kot prava osvajanja. Cela plemena so se podvrgla njegovemu zakonu, plačevala so mu danj, dajala so mu vojake, tako, da je naposled podjarmil celo zemljo Unjamuesi ter se dal proglasiti njenim cesarjem.

To cesarstvo se je pričelo 1870. l. Moč mladega cesarja je bila kmalu priznana od vseh okolnih vladarjev. Mirambo je koj tudi postavil temelj svojej prestolnici Thierra-Magazy. Tužna je povest tega mesta, ki v jeziku kinjamuesijskem znači „zemljo krvi.“ Pri poveda se, da je dal okrutni vladar zadušiti 12 žen in 12 mož in trupla pokopati pod glavna poslopja, dočim je tla novega mesta pokropil ž njihovo krvjo.

Čudno je urejeno to cesarstvo. V mirnem času vsak obdeluje svoje polje, hodi na lov, dela sploh, kar vé in zná in si služi vsakdanji kruh; sosed ne oškoduje sosedu. Kedar pa polje ne obrodi, kedar uime uničijo pridelke ter nastane pomanjkanje, takrat odgovarja Mirambo srdito svojim podanikom, kateri se pritožujejo, da nimajo kaj jesti. „Kaj! Ali so se moji pristaši pomehkužili? Kedaj ste slišali, da bi moral lakote umreti oni, ki zná nositi orožje? Vi nimate kaj jesti, pravite? Ali niso tu šume? Ali ne prehajajo karavane skoro vsak dan? Ako ste ljudje, dobili boste potrebnega živeža. Odidite!“

Tako ošteva Mirambo svoje ljudi, in to tudi izdâ. Nabere se koj cela četa in gré s puško na rami v šumo čakati karavane. Kedar so nosači utrujeni in stopajo raztreseni in v neredu, takrat jih napadejo prekrti neprijatelji, katerim velé Ruga-Ruga. Nekateri nosači padejo, ker jih je zadela krogla, nekateri pa v strahu pomečejo robo od sebe, da potem laglje bežé. Na ta način dobe Ruga-Ruge dovelj plena, od katerega gotov del nesó Mirambu.

Kedar pa je treba domačo zemljo braniti, ali novo osvojiti, ali se osvetiti komu, takrat pa skoči na noge celi narod. Motike in sekire se zamene s puškami, na glavo se nameče vojskin lišp, perjanice in bliščeče stvari. Mirambo je namreč vpeljal občno vojno dolžnost v svojih zemljah. Kdor se je hoče rešiti, mora storiti sijajen čin ali veliko uslugo državi. V teh dveh slučajih Mirambo dopušča hlabremu vojaku, da se oženi, oprostí ga vsake robote, in dajé mu zemlje in robov. Vojna se mu toraj nabira od

samih oduševljenih in fanatičnih neoženjencev, kateri v največji razkačenosti drve v nevarnost in v smrt, da s svojo hrabrostjo steko pravico, oženiti se, biti bogati in živeti v slobodi. Zato se Mirambovih Ruga-Rug boji vse.

In vendar je v afriških zadevah še neskušeni Stanley nepremišljen navalil na tega gorostasa. Ko je namreč dospel v Taborah, bilo je vse po koncu. Arabci, gospodarji tega za trgovino jako važnega kraja, bili so ravnokar napovedali vojsko Mirambu, ker jim je sosedstvo tega vladarja postajalo vse nevarnejše. Prigovarjali so Stanley-u, naj se ž njimi spoji in navali na neprijatelja. Naš potnik je mislil, da hoče potem laglje prodirati do jezera Tanganika, zato se je udal in jim obljubil pomoč.

Dne 29. julija zjutraj je odšla cela karavana na vojsko. Na čelu je vihrala zastava Zedinjenih držav ameriških, katera bode, tako so sodili, napravila velik strah neprijatelju. Arabska in Stanley-eva vojna je imela vsega vkup 2.255 mož, od katerih je 1.500 mož nosilo puške, skoro vsi pa so imeli kopja in dolge nože za rezanje glav. Tudi naboja so imeli oboji ljudje dovelj.

Dne 3. avg. sta se spojila oba oddelka vojne. Ponosno so stopale bojaželjne vrste ob ropotanju petdesetih velikih bobnov, in s tolikimi zastavami, kolikor je bilo vodnikov. Mollahi so vojno blagoslavliali, zvezdogledi pa so jej srečo prerokovali.

Naslednjega jutra so so vojaki pomazali s čarobnim oljem, ki so ga napravili njihovi modrijani od raznih tvarij. To olje ima čudotvorna svojstva, za katera znajo samo domači vedeži. Kedar so se vsi namazali z oljem, nagovoril jih je vrhovni načelnik, veličanstven črnc, v katerem je bilo pomešano arabske krvi.

„Poslušajte, poslušajte! Deca Unjanjembe-a, poslušajte! Pot vam je odprt, razbojniki vas čakajo, razbojniki, pravim. Oni vam ustavljajo karavane in jih plenijo; oni vam jemlje slonovo kost; oni vam odpeljavajo žene; oni vas ubijajo, kedar se upirate. Ali pogledite danes s ponosom okoli sebe. V vašem boju vam pomaga sultan zanzibarski, pomaga vam beli človek in njegova čarobna zastava, pomagajo vam Arabci! Idite in borite se! Ubijte neprijatelja! Poberite mu robove, bogastvo in živino! Idite!“

Divji krik je udaril na te besede po vseh vrstah. Ograda sela, kjer je bil tabor, odpre se in vojaki jo uderó; skačejo, streljajo in izvajajo razna kretanja, kakor da so v pravem boju, to pa zato, da jim poraste hrabrost in odvažnost. Kmalu so dospeli do Zimbise, kjer je bil Mirambo zbral svoje čete, in boj se začne.

Smešno je gledati take črne vojake, kako skačejo z jedne na drugo stran, naprej, nazaj, kakor žabe. Bitka je postala vendar resna. Ko se je strel neprijateljev poglobil, navalil je Stanley s svojimi ljudmi

na utrdbo in preskočil ograjo. Stanovniki so začeli bežati v gore, ali za njimi so jo vlili najboljši tekeci ter mnogo postrelili.

Selo je bilo jako utrjeno, zato so našli v njem samo 20 mrtvecev. Premagalec je pustil v selu dovoljno posadko, glavna vojna s Stanley-em pa je stopala dalje. Eno uro pozneje sta bili še dve drugi seli v njegovej oblasti, ali do golega izplenjeni in požgani. Premagalec je pobral slonovino, žito in odpeljal na stotine robov.

Naslednjega dne so se razdelili Arabci na več oddelkov, kateri vsi so imeli ob enem napredovati na več točkah. Stanley-a je tresla mrzlica, zato je ostal v glavnem taboru in se vlegel, zabranivši svojim ljudem, da nimajo sodelovati v teh osamljenih bojih, ali niso ga poslušali. Dve tretjini sta odšli, da se borite, zlasti da izplenite sosedna sela. Ob šestih je došla strašna vest v Zimbiso, da je uničena četa 500 mož, katero so vodili najboljši vodniki. Bil je to ogromen poraz. Pa kako se je to zgodilo!

Kedar so Arabci, katere je zapeljal vspeh pred Zimbiso, začeli obsedati neko selo, umaknil se je Mirambo iz njega brez boja, in delal se je, kakor da beži. Premagalci so začeli brez skrbi nabirati bogati plen, robove, slonovo kost, tkanino in biserje. Medtem, ko so mislili, da Mirambo beži, počenil je s svojimi ljudmi v visoko travo ob obeh straneh pota, in ko so premagalci začeli se vračati s plenom, pa tudi pijani in siti do grla, planil je po njih in potolkel do tal. Ta nenadni naval neprijatelja, o katerem so mislili, da je razbit, napravil je tak strah ljudem, da so vsi, kateri niso bili ubiti, pometali orožje in plen ter se razkropili po šumi; še le po ovinkih so prilezli v Zimbiso.

Utisek te novice je bil strašen. Stanley vso drago noč ni mogel zaspati, tako so žene vpile in jokale za možmi. Pa tudi ranjenci so prihajali, kateri so se mogli rešiti in njihove žalostne pripovedke so povečavale samo strah in zmešnjavo.

Naslednjega dne mesto da se zbero in popravijo svoj poraz, očitali so si Arabci in domačini, kateri je kriv vsega zla. Vrhovno svetovalstvo se je več potov sešlo in posvetovalo ter naposled sklenilo, da se vrnejo. Ko je ta kukavni sklep vojna izvedela, bila je koj demoralizovana. Zastonj se je upiral Stanley, ki je še vedno ležal; zastonj je nastojal prepričati vodnike, da je tak sklep neumen, da se to pravi Mirambo vabíti za seboj; zastonj jim je prigovarjal, da ni smeti bežati koj po prvi nesreči, da so sile, s katerimi razpolagajo, še jake, in da naj sijajno se nadaljuje boj; niso ga poslušali. Ne da bi mu povedali kaj in kako, začeli so bežati, bežati kar se je dalo. Stanley je bil prisiljen, da stori kar oni. Ker ga je mrzlica tresla, ni se mogel držati po koncu, zajahal je torej osla in se napetil v Taborah. Ljudje njegovi so se vedno ozirali s strahom, kakor da jim neprijatelj že na pete stopa.

Lehko si mislimo, kako je bil ponosen Mirambo po tem vspehu. Premagal je belega človeka, zaveznika Arabcev. To je bilo pač najlepše slavlje, o katerem gotovo ni nikdar sanjala ta črna svetlost.

### Poučni in zabavni drobiž.

**Afriške živali v Ameriki.** Nekateri podjetni Kalifornci hočejo v Ameriko prenesti večino afriških živali. Nojev so že več pripeljali v Ameriko in jih izpustili. Sedaj pa hočejo privedi iz Afrike še slonov.

**Solnčne pege in vreme.** Nekateri vremenoslovci so opazili, da so solnčne pege v nekaki zvezi z vremenom. Kadar je na solnci mnogo peg, so rade nevihte in viharji.

### Novice.

— **Iz porotnega sodišča ljubljanskega.** Pri porotnih obravnavah, ki so se pričele v ponedeljek bili so zatoženi oziroma obsojeni naslednji: Marjeta Skubic iz Litije zatožena hudodelstva detomora, obsojena je bila na sedem let težke ječe. — Janez Kuhar iz Zagorja, zatožen hudodelstva uboja, oziroma umora svoje žene bil je zatožbe oproščen. — 70letni Primož Burjak iz Horjula bil je zaradi posiljenja, nečistosti oskrumbe in krvosramnosti obsojen v 5letno težko ječo. — 18letni Gregor Vehovec zatožen zaradi hudodelstva posiljenja obsojen je bil na 15 mesecev težke ječe. — Tat iz navade ali bolje rečeno tat po poslu Janez Keklikar obsojen je bil na 8letno težko ječo. — Včeraj pričela se je obravnava proti K. Cvajarju, ki bo trajala tri dni.

— **Občinske volitve.** V Škofji Loki izvoljen je županom g. Val Sušnik, posestnik in trgovec, svetovalci pa gg. Niko Lenček, c. kr. notar, Alojzij Krenner, tovarnar, Avg. Sušnik, posestnik in trgovec, ter France Kašman, posestnik in trgovec. — V Cirknici so izvoljeni: županom g. Iv. Žitnik, posestnik in trgovec, za svetovalce pa gg. Fr. Šerko, Jos. Milavec, Alojzij Pogačnik, Iv. Petrovčič, Jarnej Trebar in Jarnej Debevec. — V občini Laže (v postojinskem okraji) je voljen županom gosp. Fr. Žetko, za svetovalce pa gg. Luka Žetko in Gregor Markovič, vsi posestniki iz Laž. — V Adlešičah v črnomaljskem okraji izvoljen je županom dosedanji župan in dež posl. g. Niko Dragoš, za občinska svetovalca pa gg. M. Adlešič in Iv. Požek. — V Mošnjah v radovljiškem okraji je izvoljen županom gosp. Andr. Jurgele iz Spod. Otoka, za svetovalce pa gg.: J. Finžgar iz Brezij, J. Cvenkelj iz Ljubnega in J. Rozman iz Prapreč.

— **Ljubljansko prostovoljno gasilno društvo** imelo je pretečeno nedeljo svoj občni zbor. Zborovanja, kojega je počastil tudi župan g. Grasselli, vdeležilo se je okoli 90 članov. Stotnik g. Doberlet otvori zborovanje pozdravi gasilce in da besedo društvenemu tajniku gosp. Drelsetu. Tajnik v svojem dolgem poročilu najbolj povdarja potrebo lastnega doma za shrambo gasilnega orodja. Blagajnik gosp. A. C. Ahčin poroča, da je bilo dohodkov 3.554 gld. 46 kr., izdatkov pa za 187 gld. 37 kr. manj. Podporniški zaklad ima 6400 gld. premoženja. Župan g. Grasselli obljubljuje, da bo po možnosti delal na to, da gasilci dobe svoj lastni dom in upa, da bode društvo svojo 25letnico že v njem praznovalo. Pri novi volitvi izvoli se zopet z vslikom stotnikom g. Doberlet; kot četni poveljniki izvolijo se gg.: A. C. Ahčin, Fran Schantel in Jos. Gerber; kot voditelji oddelkov pa gg.: Ludovik Stritzel, Ant.

Kavčič in Zürenstein. Kot zaupni možje v odbor volijo se gg.: Končar, Hinterlechner in Jordan. Zapisnikarjem voli se gosp. Drelse. Svojim pobočnikom imenuje g. stotnik gg. Rüttinga in mestnega inženirja Hanuša. G. mestni župan bil je pri svojem vstopu in odhodu pozdravljen z burnimi živio-klici.

— **Slovenska pravna terminologija.** Po prizadevanji društva „Pravnik“, katero društvo si je stavilo nalog sestaviti nemško-slovenski terminologijski slovar in je v ta namen nabralo čez 40.000 pravnih besed, dobil je gosp. dr. Janko Babnik, c. kr. sodnijski pristav v Logatci, od pravosodnega ministerstva šestmesečni odpust v namen, da uredi imevano nabrano gradivo.

— **Ustrelil se je** pretečeno soboto v jutro šentpeterski vojašnici korporal domačega pešpolka, Anton Guštin, sin premožne in čislane rodbine v Metliki. Uzrek samomoru ni prav znan, vendar pravijo, da si je nesrečnež ustrelil zaradi preostrega ravnanja ž njim.

— **Malopriden sin.** V Srednjem Bitnji pri Kranji napadel je v nedeljo dne 22. maja t. l. zvečer kajžarski sin Jakob Šilar svojega očeta s sekiro in ga močno ranil na desni roki. Zločinca, ki je pobegnil, oblastvo pridno zasleduje.

— **Hud vihar.** Iz Zagreba se poroča, da je bil ondi dne 31. maja t. l. tak hud vihar, da je preobrnil poštni vlak ki je vozil iz Zagreba v Brod in je posamezne vozove popolnoma razdjalo. Od potnikov je 22 ranjenih in mej temi več smrtno.

— **Pri zadnjih občinskih volitvah v Ljutomeru** so po hudem naporu in strastnem agitovanju zmagali zopet nemškutarji. Prisvojili so si prvi in drugi razred, mej tem ko so Slovenci zmagali samo v tretjem razredu. Ker je bilo razmerje glasov le prav majhno, je upati, da se Slovenci pri prihodnji volitvi otresejo za vselej nemškega jarma.

— **Nov zvonik.** Pri stolni cerkvi v Mariboru zgradili bodo nov zvonik. Stroški proračunjeni so na 30.000 gld. Nabranega je že 5613 gld. 76 kr.

— **V mestno hranilnico Ljubljansko** vložilo je meseca maja 520 strank 204.999 gld. 76 kr., vzdignilo pa 358 strank 123.426 gld. 36 kr.

— **Vožni red na gorenjski železnici** se je z dnem 1. junija nekoliko premenil. Jutranji vlak prihaja v Ljubljano že ob 5 uri 55 minut in ne več ob 7 uri 10 minut kakor dosedaj. Na novo dohaja vlak v Ljubljano ob 11 uri 34 minut dopoldne in odhaja iz Ljubljane ob 12 uri 5 min. po noči. Sicer dohajata še vlaka ob 4 uri 55 minut popoldne in ob 9 uri 27 min. zvečer, odhajajo pa ob 6 uri 38 min. zjutraj, ob 11 uri 55 minut dopoldne in ob 4 uri 21 minut popoldne.

— **Pasji kontumac.** V občinah St. Vid, Medvode, Škofja Loka in Stara Loka vvel se je pasji kontumac. Vsak pes, ki se bode klatil brez torbe okoli, se bode pobil. Lastniki psov se bodo pa kaznovali.

— **Prebivalstvo slovenskih kronovin in glavnih mest.** Po najnovejših podatkih šteje Štajarsko 1.202.708 prebivalcev, Gradec 112.069; Koroško 361.008 prebivalcev, Celovec 19.756; Kranjsko 498.958 prebivalcev, Ljubljana 30.505; Primorsko a) Trst z okolico 157.466, Trst (mesto samo) 120.333; b) Goriško in Gradišča 229.308 prebivalcev, Gorica 21.825; c) Istra 317.610 prebivalcev, Pazin 14.968; vse Primorsko torej 695.384 prebivalcev.

— **Visoka starost.** V Meksiki živi neki J. Campreche, ki je star že 154 let. Starec je tako dobro ohranjen, da bi se mu ne sodila starost nad 90 let.